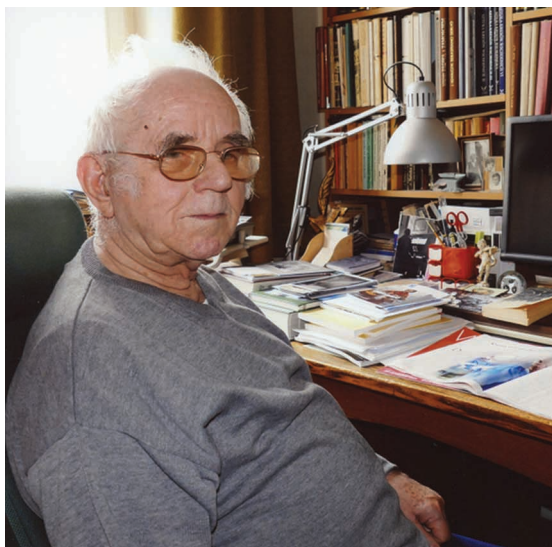

Jerzy Kowalczyk (1930–2018)

Prof. Jerzy Kowalczyk, 2016 r. Fotografia ze zbioru Archiwum Państwowego w Zamościu

Dnia 4 października 2018 r. zmarł w Warszawie profesor Jerzy Kowalczyk, w latach 1984–1996 redaktor naczelny „Biuletynu Historii Sztuki”. Jednym z Jego ważnych osiągnięć redaktorskich było m.in. rozwinięcie współpracy z uczonymi z Litwy, Białorusi, Ukrainy i Rosji oraz szerokie otwarcie łam kwartalnika na publikacje prac naukowych autorów z tych krajów, zwłaszcza studiów nad dorobkiem artystycznym wspólnego makroregionu Europy. Dość wspomnieć tylko numery monograficzne poświęcone sztuce wileńskiej (1993, nr 2-3), sztuce na Białorusi (1990, nr 3-4) i na Rusi Koronnej (1991, nr 1-2; 1995, nr 3-4). Jako rzecz naturalna nasuwał się zatem zamysł przygotowania osobnego, poświęconego Profesorowi, numeru „Biuletynu” z udziałem zaprzyjaźnionych z Nim autorów pochodzących z krajów sąsiadujących z Polską od wschodu. Projekt ten utrudniła epidemia covid-19, a następnie praktycznie udaremnia obecnie wojna rosyjsko-ukraińska. Toteż w nawiązaniu do pierwotnej idei postanowiliśmy w niniejszym numerze zamieścić – w zastępstwie poświęconego Mu zbioru artykułów – bibliografię prac Profesora –

jednego z najwybitniejszych polskich badaczy architektury i rzeźby czasów nowożytnych – poprzedzoną sumarycznym omówieniem Jego drogi naukowej i ważniejszych osiągnięć.

Jerzy Kowalczyk urodził się 3 sierpnia 1930 r. w Goraju koło Zamościa jako szóste dziecko Józefa, organisty w tamtejszym kościele, i jego żony Antoniny z Jezierskich. Praca ojca w różnych parafiach diecezji lubelskiej zmuszała rodzinę do stosunkowo częstych zmian miejsc zamieszkania (był to m.in. Chodel i Potok Wielki). Po ukończeniu szkoły powszechnej uczył się w Lublinie w gimnazjum im. Stanisława Staszica oraz w liceum im. Zamoyskich, a studia historii sztuki, rozpoczęte w roku 1950 w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pod kierunkiem profesora Piotra Bohdziewicz, ukończył w latach 1954–1955 w Uniwersytecie Warszawskim jako uczeń profesora Władysława Tomkiewicza. O wyborze historii sztuki jako przedmiotu studiów uniwersyteckich zadecydowały być może zarówno przywiązanie Jerzego do budownictwa stron rodzinnych, jak też wyraźne talenty artystyczne, które mieliśmy okazję podziwiać podczas badań terenowych w postaci Jego znakomitych rysunków ołówkiem, piórkiem i pędzlem, wspaniale utrwalających zabytki architektury i rzeźby oraz ich ornamentykę, a także celne karykatury profesorów i kolegów (w 2005 r. zaprezentowane na wystawie *Kreski pamięci* w Instytucie Sztuki). Po magisterium wyróżniający się absolwent został zatrudniony w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie pracował do roku 1978, ostatnio jako kierownik Zakładu Nauk Pomocniczych i Propedeutyki Historii Sztuki. Po przeniesieniu się w roku 1978 do Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk był do emerytury – w roku 1997 – kierownikiem Pracowni Historii i Teorii Sztuki Nowożytnej.

Szybko i błyskotliwie przebiegała też cała droga naukowa Profesora, znaczone uzyskiwaniem kolejnych stopni i tytułów naukowych – doktoratu (1963), stopnia doktora habilitowanego (1971) i tytułu profesorskiego (1982), czemu towarzyszyło postępujące uznanie w krajowym i międzynarodowym środowisku badaczy humanistyki, by wspomnieć tylko

1. Józef Kowalczyk, ojciec prof. Jerzego Kowalczyka, podczas gry na organach w kościele w Potoku Wielkim, 1950. Fotografia ze zbioru Archiwum Państwowego w Zamościu

2. Antonina Kowalczyk z d. Jezierska, matka prof. Jerzego Kowalczyka, przed 1939. Fotografia ze zbioru Archiwum Państwowego w Zamościu

Jego członkostwa Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (korespondencyjne, 1995, zwyczajne, 2012), Akademii w Bolonii (1979) oraz wybór na członka honorowego Narodowej Akademii Sztuki Ukrainy (2009). Wreszcie za całokształt osiągnięć naukowych, dydaktycznych i konserwatorskich został Jerzy Kowalczyk w roku 1999 zaliczony przez Prezydenta RP w poczet Komandorów Orderu Odrodzenia Polski.

Omówienie, choćby tylko w postaci najbardziej skrótowej, bogatego dorobku naukowego Profesora, autora kilkunastu książek oraz setek rozpraw i artykułów publikowanych w języku polskim, włoskim, francuskim, angielskim, a także ukraińskim, białoruskim i litewskim, nie jest wcale łatwe. Ogólnie wypada powiedzieć, że badania Profesora skupione były *grosso modo* wokół pięciu zakresów tematycznych, którymi były: *primo* – sztuka i kultura artystyczna Zamościa, regionu lubelskiego i mecenatu rodziny Zamoyskich z Wielkim Hetmanem na czele; *secundo* – związki artystyczne polsko-włoskie, a w szczególności polsko-wenecko-padewskie; *tertio* – oddziaływanie włoskich (a także częściowo francuskich) wzorników i traktatów architektonicznych; *quarto* – sztuka i kultura artystyczna doby hu-

manizmu i renesansu oraz *quinto* – architektura i rzeźba wielonarodowej Rzeczypospolitej w okresie późnego baroku i rokoka.

Zamość, Zamoyscy i sztuka regionu lubelskiego (by wspomnieć tylko opracowanie renesansowej architektury kościoła pobernardyńskiego [1957], architektoniczno-rzeźbiarskiej aranżacji kaplicy Świętego Krzyża u dominikanów [1962] oraz dekoracji figuralnej pałacu Suchorabskich-Radziwiłłów w Lublinie [2000]), były ulubionym tematem autora, którego praca doktorska (wydana w 1968 r.) stanowiła gruntowną monografię historyczno-artystyczną kolegiaty (obecnie katedry) w Zamościu, a liczne studia szczegółowe poświęcone tej tematyce zostały zebrane w dwóch książkach: *W kręgu kultury dworu Jana Zamoyskiego* (1980) oraz *Kultura i ideologia Jana Zamoyskiego* (2005). Na szczególną uwagę zasługują tam m.in. źródłowe rozprawy dotyczące zbiorów artystycznych hetmana, zwłaszcza w dziedzinie rzemiosła, oraz pełne nowych spostrzeżeń krótkie studia syntetyczne, takie jak *Jan Kochanowski* i *Jan Zamoyski*. Swe wczesne badania nad architekturą i urbanistyką miasta ordynackiego, będącego swoistą realizacją renesansowej *città ideale* (1986), uzupełniał Profesor m.in. rekonstrukcją

3. Jerzy Kowalczyk, rysunek wnętrza kościoła dominikanów w Lublinie, 1953

form i programu ideowego bram twierdzy zamojskiej (2000) oraz monografią architektury i sztuki Zamościa w dobie rokoka (1980, 1987). Kultura artystyczna dworu ordynatów także w późniejszych czasach była przedmiotem licznych źródłowych rozpraw Profesora, takich jak ich zamówienia u złotników wrocławskich w XVIII w. (1987), awantury teatralne Jana „Sobiepana” Zamoyskiego we Włoszech (1984) czy dole i niedole inżyniera Andrei dell’Aqua w służbie Tomasza Zamoyskiego (1987).

To ostatnie studium ujawniło nieznaną dotąd okres działalności w Polsce wybitnego architekta weneckiego.

Patavia virum me fecit – to znane wyznanie Wielkiego Hetmana mógł również w odniesieniu do siebie śmiało powtórzyć Profesor Kowalczyk. Jego liczne wyjazdy naukowe do Włoch, zwłaszcza do Padwy i Wenecji, owocowały m.in. podjęciem źródłowych studiów dotyczących poloników padewskich: monografii obu kaplic nacji polskiej

w bazylice św. Antoniego, tej z wieku XVI (1967) i XIX-wiecznej (1981), oraz rekonstrukcją okazałego nagrobka Erazma Kretkowskiego z lat 1558–1560 (1990). Tu również wymienić trzeba syntetyzujące studium o związkach Polaków z artystami i sztuką wenecką w XVI i XVII w. (1980) oraz odkrycie współautorstwa weneckiego architekta Longheny przy projektowaniu kościoła filipinów w Gostyniu (1978).

Owoce studiów włoskich Jerzego Kowalczyka była także Jego znakomita książka habilitacyjna *Sebastiano Serlio a sztuka polska. O roli włoskich traktatów architektonicznych w dobie nowożytnej* (1973), która zapoczątkowała szereg późniejszych prac uczonego dotyczących europejskiej teorii architektury oraz sztychowanych wzorników architektonicznych i malarskich i ich oddziaływania na praktykę artystyczną w dobie renesansu, manieryzmu i baroku. Obok syntetycznych ujęć z tego zakresu, prezentowanych m.in. na sympozjach naukowych we Francji (1981, 1986), wymienić tu trzeba przede wszystkim studia nad recepcją w Polsce antycznego traktatu Witruwiusza (1969, 1979), nowożytnych traktatów architektonicznych Scamozziego (1998, 2005) i Vignoli (2006) oraz zbioru rysunków Bernardoniego (1999), a wreszcie sztychowanych wzorników Giovanniego Battisty Montany (1999, 2000) oraz przeznaczonej dla malarzy i architektów księgi jezuita Andrei Pozza i jego niemieckiego naśladowcy Paula Deckera (1975, 1977, 1988, 1996).

Sztuka Zamościa i osoba Jana Zamoyskiego, Padwa i włoska teoria architektury w naturalny sposób kierowały zainteresowania badawcze Jerzego Kowalczyka w stronę sztuki polskiej Złotego Wieku – renesansu i manieryzmu, widzianych zawsze na szerokim tle kultury doby humanizmu i jej antycznych tradycji (np. referaty syntetyczne, 1984, 1986). Należą tu m.in. takie Jego prace, jak te na temat portretów polskich (1969) oraz przedstawień w Polsce triumfów wojennych i sławy utrzymanych w stylu *all'antica* (1976) a także interpretację treści nagrobków autorstwa Wita Stwosza w kontekście myśli filozoficznej Kallimacha i kręgu humanistów krakowskich (1980, 1983). Zainteresowany rzeźbą sepulkralną wyjaśnił Profesor również fazy powstawania nagrobka królowej Anny Jagiellonki na Wawelu (1987), rozwiązał problem datowania tajemniczego nagrobka Spytka Jordana w kościele św. Katarzyny w Krakowie (1993) oraz rozwiązał romantyczną legendę, która otaczała zagadkowy pomnik rodzeństwa Tęczyńskich w kościele w Kraśniku (1986).

Po objęciu w roku 1978 stanowiska w Instytucie Sztuki PAN otrzymał Profesor trudne zadanie zorganizowania prac nad dziejami późnobarokowej architektury rozkwitłej w XVIII w. na wielonarodowych terytoriach dawnej Rzeczypospolitej. Sztuka

tego stulecia nie była Mu już obca. Problematyki rzeźby rokokowej dotyczyła bowiem Jego praca magisterska i kilka dawniejszych rozpraw (m.in. 1979). Teraz trzeba było jednak podjąć przede wszystkim ogromny wysiłek dokumentacyjny. Pod kierunkiem Profesora, przy współpracy z kolegami z Jego pracowni, a zwłaszcza z niezastąpionym asystentem Wojciechem Boberskim, podczas objazdów terenowych, które objęły blisko 160 miejscowości i przyniosły plon w postaci m.in. 1400 negatywów fotograficznych i 420 rysunków pomiarowych, zaczął się wyłaniać nowy, pełniejszy obraz dorobku artystycznego dawnej Rzeczypospolitej w okresie, który był dotychczas słabo zbadany. W procesie tym nieocenione były oczywiście ułatwienia w wyjazdach i studiach *in situ* dzieł rozsianych na rozległych terenach obecnej Ukrainy, Białorusi i Litwy, po uzyskaniu przez te kraje niepodległości.

Z refleksji nad sztuką kresowych obszarów powstały odkrywcze prace Profesora, m.in. *Latynizacja i okcydentalizacja architektury greckokatolickiej w XVIII w.* (1980) oraz metodologiczne studium *Główne problemy badań nad architekturą późnobarokową w Koronie i na Litwie* (1995). Szczególnie ciekawym pod względem artystycznym budowlom sakralnym tej epoki poświęcił z kolei obszerną rozprawę *Świątynie i klasztory późnobarokowe w archidiecezji lwowskiej* (2003), a potem książkę *Świątynie późnobarokowe na Kresach. Kościoły i klasztory w diecezjach na Rusi Koronnej* (2006), obejmującą budowle na terenach ówczesnej archidiecezji lwowskiej, diecezji łuckiej, kamienieckiej i kijowskiej oraz dekanatu braclawskiego. Był to wynik nie tylko objazdów terenowych Autora, lecz także Jego żmudnych poszukiwań archiwalnych i dokumentacyjnych (m.in. w archiwach Kijowa, Moskwy i Petersburga) oraz studiów nad europejskim kontekstem poszczególnych dzieł i twórców.

Sztukę późnego baroku ujmował Profesor Kowalczyk zawsze w kontekście jej powiązań międzynarodowych, by wspomnieć tylko rozprawę *Późnobarokowa architektura Wilna i jej europejskie związki* (1993, 2002), w której zwrócił uwagę na rolę, jaką w kształtowaniu dzieł wileńskich odegrała znajomość twórczości architektów i wzorów pochodzących z krajów habsburskich i Bawarii oraz włoskiego Piemontu (Guarini). Z kolei podejmowane przez Niego wyjazdy naukowe, m.in. do Francji (1981), północnych Włoch (1986) i Niemiec (1987), ułatwiły opracowanie szeregu studiów takich jak *Pierre Riccaud de Tirregaille – architekt ogrodów i pałaców* (1988), *August II i architekci warszawscy* (1988) czy *Rola Rzymu w późnobarokowej architekturze polskiej* (1994, 1996).

Na zakończenie tej skrótowej z konieczności charakterystyki dorobku naukowego Jerzego Ko-

4. Prof. Jerzy Kowalczyk na Rynku Wielkim w Zamościu, 2010. Fotografia ze zbioru Archiwum Państwowego w Zamościu

walczyka nie sposób nie wspomnieć, że we wszystkich pracach tego uczonego uderza czytelnika szerokość Jego wiedzy, gruntowne panowanie nad ogromnym materiałem zabytkowym, znakomite przygotowanie historyczne i historyczno-literackie. Jego teksty, pisane potoczną polszczyzną, charakteryzuje zawsze logiczna konstrukcja, pełne są one szczegółowych odkryć, często zdumiewają świeżością spojrzenia.

W charakterystyce wkładu Profesora do nauki nie można pominąć jeszcze co najmniej czterech zakresów Jego aktywności. Były nimi prace organizacyjno-naukowe, dydaktyka nie tylko uniwersytecka, działalność w zakresie konserwacji i ochrony zabytków oraz prace społeczno-naukowe i popularyzatorskie.

Kierownik – jak wspominaliśmy – Pracowni Historii Sztuki Nowożytnej Instytutu Sztuki PAN, a zarazem członek Rady Naukowej Instytutu, zaangażowany w prace licznych komisji, zarówno wewnątrz instytutowych jak też powołanych przez Radę, był Profesorem organizatorem dziesiątki sesji i sympozjów, najczęściej międzynarodowych, redaktorem materiałów będących pokłosiem tych spotkań, redaktorem sześciu tomów czołowej serii wydawniczej *Studia z Historii Sztuki*, a wreszcie –

o czym wspominaliśmy na wstępie – naczelnym redaktorem „*Biuletynu Historii Sztuki*”.

Długie lata pracy dydaktycznej na Uniwersytecie Warszawskim, które zaowocowały kilkunastu magisteriatami uczniów (często drukowanymi i nagradzonymi) i przyniosły Profesorowi powszechne uznanie, wyrażone m.in. Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1985), zdecydowały, że po przejściu do pracy w Polskiej Akademii Nauk pozostał on wierny swemu powołaniu nauczycielskiemu. Nie zaprzestał wykładów, prowadząc je dorywczo w Uniwersytecie Jagiellońskim (1984–1985), we Wszechnicy PAN (1985), w warszawskim Uniwersytecie III Wieku (1989), na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Wileńskiego (1993) oraz w Kijowskim Uniwersytecie Słowiańskim (1996). Przede wszystkim jednak otworzył w Instytucie Sztuki własne seminarium doktorskie, które gromadziło historyków sztuki nowożytnej z wielu ośrodków naukowych w kraju i zagranicą. Wyniki swych badań referowali na nim także goście z Ukrainy, Białorusi, Litwy i Łotwy. Wypromował Profesor trzynastu doktorów, w tym po jednej osobie z Litwy (2005) i Białorusi (2006). Cztery prace doktorskie napisane pod Jego kierunkiem ukazały się jako obszerne książki.

5. Prof. Jerzy Kowalczyk i prof. Stanisław Mossakowski podczas rozmowy w Instytucie Sztuki PAN

W swojej działalności uniwersyteckiej prowadził Jerzy Kowalczyk także seminarium z historii konserwatorstwa i muzealnictwa. Stąd wzięło się Jego trwale zainteresowanie teoretycznymi i praktycznymi zagadnieniami konserwacji i ochrony zabytków. Był często konsultantem i autorem dokumentacji historyczno-konserwatorskich dla potrzeb Pracowni Konserwacji Zabytków, uczestniczył w rozmaitych komisjach konserwatorskich, m.in. w Komisji Ochrony Zabytków, w Gronie Konserwatorów przy Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuki, w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami i wielu innych. Ta niestrudzona działalność Profesora wydała liczne trwałe owoce, widoczne zwłaszcza przy rewitalizacji ulubionego miasta Zamościa. Przyniosła również zaszczytne wyróżnienia w postaci złotej odznaki „Za Opiekę nad Zabytkami”, godności „Zasłużonego Działacza Kultury”, medalu „Zasłużonego dla miasta Zamościa” czy Medalu im. Bernarda Moranda „za zasługi dla kultury Zamojszczyzny”. Wreszcie nieprzypadkowo władze sąsiadujących z nami krajów powołały właśnie Profesora na konsultanta do nadzorowania prac konserwatorskich przy dawnym kościele jezuitów (obecnej katedrze) w białoruskim Mińsku, a także – na Ukrainie – przy całym zespole miejskim Kamieńca Podolskiego. Ostatnie twórcze lata swego życia poświęcił Profesor również problematyce ochrony zabytków jak organizator i współautor krytycznego

opracowania monumentalnego dzieła Kazimierza Stronczyńskiego *Opisy i widoki zabytków w Królestwie Polskim (1844–1855)* (pięć tomów, 2009–2014). Nie można równocześnie zapominać, że aktywność naukowo-konserwatorską łączył Profesor zawsze z działalnością popularyzatorską, czego wyrazem jest choćby kilka wydań Jego przewodnika po Zamościu, liczne artykuły w prasie, a także przez niego organizowane sesje i odczyty popularno-naukowe.

Na koniec niech mi będzie wolno poczynić kilka wyznań osobistych. Z Jerzym Kowalczykiem-uczyńnym spotkałem się w Krakowie podczas Jego referatu o relacjach planu miasta Zamościa i kolegiaty zamojskiej i nie zapomnę wrażenia, jakie ta praca na mnie zrobiła. Od tego czasu śledziłem wszystkie Jego dokonania naukowe i co mnie w nich uderzało, to wielka samodzielność badawcza, rzetelność warsztatu i roboty, umiejętność łączenia oglądu tego, co jednostkowe czy peryferyjne, prowincjonalne, z tym, co ogólnonarodowe i europejskie, unikanie efekciarstwa, snobistycznej pogoni za nowinkami i modami metodologicznymi, klasyczna prostota języka. Dlatego prace Jerzego Kowalczyka nie będą się starzeć, a ich wartość najlepiej ocenią ci, którym przyjdzie z nich korzystać.

W naszej pamięci Profesor Kowalczyk pozostanie nade wszystko jako niezwykły człowiek, skromny, pracowity, życzliwy, pomocny kolegom i uczniom,

zawsze gotowy do angażowania się w inicjatywy społeczno-naukowe i konserwatorskie, wychowawca i mistrz kilku generacji nie tylko warszawskich

historyków sztuki. Uczony, którego prace – odkrywcze i nad wyraz rzetelne – mogą służyć za wzór dla kolejnych pokoleń badaczy.

Stanisław Mossakowski

Wykaz publikacji naukowych Profesora Jerzego Kowalczyka

(obejmuje opracowania naukowe, usystematyzowane zgodnie z podziałem tematycznym zaproponowanym niegdyś przez ixh Autora, lecz z pozycjami ułożonymi chronologicznie, by uwidocznic rozwój zainteresowań Badacza)

I. Humanizm, renesans, kultura artystyczna złotego wieku

„Jak czytał Witruwiusza Wojciech Mieliński opat z Trzemeszna. Uwagi o jego księgozbiornie”, w: *Muzeum i twórca. Studia z historii sztuki i kultury ku czci Prof. dr. Stanisława Lorentza*, red. Kazimierz Michałowski (Warszawa: PWN, 1969), s. 357–363.

„Polskie portrety all’antica w plastyce renesansowej”, w: *Treści dzieła sztuki. Materiały sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Gdańsk, grudzień 1966* (Warszawa: PWN, 1969), s. 121–136.

„Triumf i sława wojenna all’antica w Polsce w XVI w.”, w: *Renesans. Sztuka i ideologia. Materiały Sympozjum Naukowego Komitetu Nauk o Sztuce PAN Kraków, czerwiec 1972 oraz Sesji Naukowej Stowarzyszenia Historyków Sztuki Kielce, listopad 1973*, red. Tadeusz S. Jaroszewski (Warszawa: PWN, 1976), s. 293–348, il. 46.

„L’arte del primo Umanesimo in Polonia e i suoi legami con l’Italia (1420–1500)”, *Arte Lombarda* nr 44/45 (1976), s. 217–224, il. 10.

„Vitruvio in Polonia dal XV al XVII secolo”, w: *Polonia – Italia. Relazioni artistiche dal Medioevo al XVIII secolo. Atti del Convegno tenutosi a Roma 21–22 Maggio 1975* (Wrocław: Ossolineum, 1979), s. 59–81.

„Europejskie i narodowe znamiona sztuki polskiej na przełomie XVI i XVII wieku”, w: *Przełom wieków XVI i XVII w literaturze i kulturze polskiej*, red. Barbara Otwinowska, Janusz Pelc (Wrocław: Ossolineum, 1984), s. 63–76.

„Internazionalismo artistico e la società polacca tra il XVI e il XVII secolo”, w: *Cultura e nazione in Italia e Polonia dal Rinascimento all’ Illuminismo*, red. Vittore Branca, Sante Graciotti (Firenze: L.S. Olschki, 1986), s. 149–160.

„Polska kultura artystyczna w czasach Jana Kochanowskiego”, w: *Jan Kochanowski 1584–1984. Epoka – Twórczość – Recepcja*, t. I, red. Janusz Pelc et al. (Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, 1989), s. 93–112.

II. Renesansowa rzeźba sepulkralna

„Filippo Buonaccorsi e Vito Stoss”, w: *Italia, Venezia e Polonia tra Medioevo e Età Moderna*, red. Vittore Branca, Sante Graciotti (Venezia: L.S. Olschki, 1980), s. 247–269.

„Filip Kallimach i Wit Stwosz”, *Biuletyn Historii Sztuki* 45, nr 1 (1983), s. 3–24, il. 16.

„Nagrobek królowej Anny Jagiellonki w Kaplicy Zygmuntowskiej”, *Folia Historiae Artium* 23 (1987), s. 5–22, il. 18.

„Nagrobek Spytka Jordana w kościele Św. Katarzyny w Krakowie. Problem datowania i autorstwa”,

Sprawozdania z posiedzeń Komisji Naukowych. Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie 35, nr 1-2 (1991), Kraków 1993, s. 130–132.

„Legenda o pomniku Jana Baptisty Tęczyńskiego i królowy Cecylii w Kraśniku”, *Biuletyn Historii Sztuki* 48, nr 2-4 (1986), s. 263–278.

„Jak wykreowano w Lublinie pomnik wojewody Piotra Firleja”, w: *Pro fide, rege et grege. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Lileycy* (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 1999), s. 115–128, il. 8 (*Roczniki Humanistyczne* 47, z. 4).

„Nagrobek Beaty Hilchen z 1606 r. w kolegiacie zamojskiej”, w: *Życie artystyczne i duchowe nowożytnego Gdańska na tle kultury Europy Północnej. Prace poświęcone pamięci doktor Katarzyny Cieślak. Materiały z sesji naukowej, Gdańsk 2000*, red. Jacek Friedrich, Edmund Kizik (Gdańsk: Stowarzyszenie Historyków Sztuki. Oddział Gdański, 2003), s. 195–203.

„Pierwotny projekt Santi Guccio nagrobka Ste-

fana Batorego”, w: *Polska i Europa w dobie nowożytnej. Prace naukowe dedykowane Profesorowi Juliuszowi A. Chrościckiemu*, red. Tadeusz Bernatowicz et al. (Warszawa: Arx Regia-Zamek Królewski w Warszawie, 2009), s. 517–527.

„Pomnik Jordanów w Krakowie. Problem datowania i autorstwa”, *Biuletyn Historii Sztuki* 74, nr 2 (2012), s. 157–188.

III. Jan Zamoyski: mecenas, kultura dworu, zbiory artystyczne

„Płyta nagrobna i stiuki w kaplicy hetmana Jana Zamoyskiego przy kolegiacie w Zamościu”, *Biuletyn Historii Sztuki* 24, nr 2 (1962), s. 230–234.

„Sławne theatrum na weselu podkanclerzego Jana Zamoyskiego (O inscenizacji «Odprawy posłów greckich» w 1578 r.)”, *Pamiętnik Teatralny* 13, nr 3 (1964), s. 242–251.

„Kłopoty Jana Zamoyskiego z weneckim malarzem (O obrazach Domenica Tintoretta dla kolegiaty w Zamościu)”, *Studia i Materiały Lubelskie* 6 (1974), s. 6–26,

„Sui quadri di Domenico Tintoretto ordinati da Jan Zamoyski”, *Archivio Veneto* 105, nr 136 (1974), s. 87–101.

„Pogrzebowe theatrum”, *Kamena*, nr 9 (1980), s. 5–7 [pogrzeb Krystyny z Radziwiłłów Zamojskiej w 1580 r.].

W kręgu kultury dworu Jana Zamoyskiego (Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, 1980), ss. 344, il. 77.

„Inicjatywy Jana Zamoyskiego na polu kultury artystycznej”, *Przegląd Humanistyczny* 25, nr 3 (1981), s. 1–21.

„Hippeum et Bellerophon. Marque d'imprimerie de l'Academie de Zamość”, w: *Ars auro prior. Studia Ioanni Białostocki sexagenario dicata*, red. Juliusz A. Chrościcki et al. (Warszawa: PWN, 1981), s. 355–358.

„Jan Zamoyski w dziejach kultury polskiej”, w: *Czteryście lat Zamościa*, red. Jerzy Kowalczyk (Wrocław: Ossolineum, 1983), s. 13–26.

„Jan Zamoyski i Jan Kochanowski”, w: *Jan Kochanowski i epoka Renesansu*, red. Teresa Michałowska (Warszawa: PWN, 1984), s. 263–281.

„Zbiory artystyczne Jana Zamoyskiego”, w: *Z dziejów kolekcjonerstwa na Lubelszczyźnie. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej przez Muzeum Okręgowe w Lublinie i Muzeum-Pałac w Kozłowie, 11–12 maja 1984 roku*, red. Jerzy Kowalczyk (Lublin: Muzeum Lubelskie, 1989), s. 5–34.

„Związki umysłowo-literackie Zamościa z Krakowem w dobie renesansu”, w: *Cracovia litteraria. Kultura umysłowa i literacka Krakowa i Małopolski w dobie Renesansu*, red. Tadeusz Ulewicz (Kraków: Ossolineum, 1991), s. 679–593.

„Tapiseria herbowa Jana Zamoyskiego”, *Materiały Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie* 7 (1992), s. 198–207 [tom dedykowany prof. Zdzisławowi Żygulskiemu jun.].

„Wychowanie hetmanica Tomasza Zamoyskiego w świetle wydatków z lat 1605–1608”, w: *Od narodzin do wieku dojrzałego. Dzieci i młodzież w Polsce*, cz. 1: *Od średniowiecza do wieku XVIII*, red. Maria Dąbrowska, Andrzej Klonder (Warszawa: Instytut Archeologii i Etnologii PAN, 2002), s. 115–128, il.

Kultura i ideologia Jana Zamoyskiego (Warszawa: Instytut Sztuki PAN, Muzeum Zamojskie w Zamościu, 2005), ss. 290, il. 89.

„Jan Zamoyski – fundator i mecenas”, *Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne / Замосцько-волинські Музейні Зосшити* 3 (2005), s. 17–32.

„Jan Zamoyski i artyści”, w: *Jan Zamoyski kanclerz i hetman wielki koronny i jego dzieło. XX Międzynarodowy plener ilustratorów – Krasnobród 2004* (Zamość: Biuro Wystaw Artystycznych – Galeria Zamojska, 2005), s. 5–20.

IV. Morando i Zamość – miasto idealne

„O wzajemnych relacjach planu miasta Zamościa i kolegiaty zamojskiej”, *Biuletyn Historii Sztuki* 24, nr 3–4 (1962), s. 432–438.

„Morando e Zamoyski. La collaborazione tra un architetto veneto e un mecenate polacco nella creazione della città ideale”, w: *Italia, Venezia e Polonia tra Umanesimo e Rinascimento*, red. Mieczysław Brahmer (Wrocław: Ossolineum, 1967), s. 335–351.

„Kolegiata w Zamościu i jej fundator kanclerz Jan Zamoyski”, *Rocznik Historii Sztuki* 5 (1965), s. 93–124.

Kolegiata w Zamościu (Warszawa: PWN, 1968) ss. 219, ryc. 156 (Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki, 6).

„Ideologiczne aspekty urbanistyki Zamościa”, w: *Zamość i Zamojszczyzna w dziejach i kulturze polskiej*, red. Kazimierz Myśliński (Zamość: Zamojskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1969), s. 135–141.

„Morando Bernardo”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 21, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1976), s. 693–694.

„Rozwój metod badawczych nad nowożytną urbanistyką i architekturą na przykładzie Zamościa”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 25, z. 2 (1980), s. 87–96.

„Bramy Zamościa z czasów hetmańskich”, *Konserwatorska Teka Zamojska* 1 (1983), s. 44–63.

„Projekty i realizacje wystroju kolegiaty zamojskiej w I połowie XVII w.”, w: *W kręgu badań nad sztuką polską. Studia z historii sztuki i kultury*, red. Karol Majewski (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1983), s. 45–58.

Zamość città ideale. Il fondatore Jan Zamoyski e l'architetto Bernardo Morando (Warszawa: Ossolineum 1986), ss. 56, il. 35 (Accademia Polacca delle Scienze, Biblioteca e Centro di Studi a Roma, Conferenze, 92).

„Polonia na bramie Lubelskiej w Zamościu”, w: *Podróże po historii. Studia z dziejów kultury i polityki europejskiej ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Grzybowskiemu*, red. Franciszek Leśniak (Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000), s. 301–310.

V. Kultura dworu Jana Zamoyskiego „Sobiepana”

„Teatr Jana Zamoyskiego «Sobiepana»”, *Pamiętnik Teatralny* 13, nr 3 (1964), s. 255–271 [współautor Wanda Roszkowska].

„Kasiński Jan zw. Lulkowicz”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 12, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1966), s. 174.

„Dwór artystyczny Jana Zamoyskiego «Sobiepana»”, w: *Sarmatia artistica. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Władysława Tomkiewicza*, red. Jan Białostocki (Warszawa: PWN, 1968), s. 121–128.

„Kasiński Jan, zw. Lulkowicz”, w: *Słownik artystów polskich i w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 3, red. Jolanta Maurin-Białostocka (Wrocław: Ossolineum, 1979), s. 377.

„Le avventure teatrali di Jan Zamoyski «Sobiepan» in Italia”, w: *Vita teatrale in Italia e Polonia nel Seicento e Settecento* (Warszawa: PWN, 1984), s. 43–53.

„Przygody teatralne Jana Zamoyskiego «Sobiepana» we Włoszech”, *Rocznik Zamojski*, 3 (1992), s. 49–58.

VI. Polonica w Padwie i Wenecji

„Siedemnastowieczne mauzoleum Nacji Polskiej w Padwie”, *Biuletyn Historii Sztuki* 28, nr 3–4 (1966), s. 305–322.

„La Cappella della Nazione Polacca a Padova nel Seicento”, *Il Santo. Rivista Antoniana di Storia Dottrina Arte* 7, nr 1 (1967), s. 67–86.

„Kontakty Polaków z artystami i sztuką Wenecji na przełomie XVI i XVII w.”, w: *Sztuka około roku 1600. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Lublin, listopad 1972* (Warszawa: PWN, 1974), s. 113–128.

„Le relazioni dei polacchi con gli artisti e con l'arte veneta tra il XVI e il XVII secolo”, *Atti dell'Istituto*

Veneto di Scienze. Lettere ed Arti 138 (1979-1980), s. 497–508.

„La seconda Cappella Polacca in Padova della fine del sec. XIX”, *Il Santo. Rivista Antoniana di Storia Dottrina Arte* 21, nr 1 (1981), s. 105–146.

„Il monumento rinascimentale a Erasmo Kretkowski nella Basilica del Santo [a Padova]”, *Il Santo. Rivista*

Antoniana di Storia Dottrina Arte 28, nr 1 (1988), s. 37–56.

„Pomnik Erazma Kretkowskiego w Bazylice św. Antoniego w Padwie”, *Biuletyn Historii Sztuki* 52, nr 1-2 (1990), s. 53–72.

„Kaplica Polska św. Stanisława biskupa w Padwie z końca XIX w.”, *Studia Franciszkańskie* 19 (2009), s. 215–271.

VII. Serlio i włoskie traktaty w Polsce (renesans, manieryzm)

„Włoskie traktaty architektoniczne jako źródło majstersztyków krakowskich”, *Biuletyn Historii Sztuki* 30, nr 2 (1968), s. 173–190.

„Ratusz poznański. Ideowo-artystyczne treści fasady”, *Biuletyn Historii Sztuki* 30, nr 1 (1968), s. 127–128.

„Inspiracje Serlia i wątki antyczne w fasadzie poznańskiego ratusza”, *Biuletyn Historii Sztuki* 30, nr 3 (1968), s. 401–404.

„Fasada ratusza poznańskiego. Recepcja form z traktatu Serlia i antyczny program”, *Rocznik Historii Sztuki* 8 (1970), s. 141–176.

„Portale serliańskie w Polsce”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 15, z. 1 (1970), s. 27–48.

Sebastiano Serlio a sztuka polska. O roli włoskich traktatów architektonicznych w dobie nowożytnej (Wrocław: Ossolineum, 1973), ss. 360, il. 216 (*Studia z Historii Sztuki*, 16).

„Traktaty architektoniczne w dawnej Polsce”, *Architektura*, nr 5-6 (1977), s. 74–79, il. 14.

„Traits et pratique architecturale en Pologne et dans l'Europe de l'Est au XVIe siècle”, w: *Les traits d'architecture de la Renaissance. Actes du colloque, Tours, 1–11 juillet 1981* (Paris: Picard, 1988), s. 459–466 [współautor Teresa Jakimowicz].

„Gli ordini nell'Europa centrale – Polonia, Slesia, Boemia”, w: *L'emploi des orders à la Renaissance*, red. Jean Guillaume (Paris: Picard, 1992), s. 311–324.

„Il codice dei disegni del Bernardoni e la loro genesi europea”, w: *L'architetto Gian Maria Bernardoni sj tra l'Italia e le terre dell'Europa centro-orientale*, red. Sante Gracioti, Jerzy Kowalczyk (Roma: Il Calamo, 1999), s. 81–89.

„Recepcja traktatu Vignoli w Polsce w XVI i XVII wieku”, w: *Praxis atque Theoria. Studia ofiarowane Profesorowi Adamowi Malkiewiczowi*, red. Wojciech Bałus, Jan K. Ostrowski (Kraków: Oficyna Wydawnicza „Text”, 2006), s. 189–202.

VIII. Architektura, architekci i rzeźbiarze XVI– XVII wieku

„Przyczynek do działalności architekta Krzysztofa Mieroszewskiego”, *Biuletyn Historii Sztuki* 19, nr 1 (1957), s. 103.

„Kościół pobernardyński w Lublinie i jego stanowisko w renesansowej architekturze Lubelszczyzny”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 2, z. 2 (1957), s. 127–145.

„Biblioteka Jana Szymona Wolffa inżyniera księcia Janusza Wiśniowieckiego na Zbarażu”, *Biuletyn Historii Sztuki* 23, nr 1 (1961), s. 77–79.

„Inżynier Jan Michał Link autor tzw. lenartowiczowskiej grupy kościołów z 2. połowy XVII w.”, *Biuletyn Historii Sztuki* 33, nr 2 (1961), s. 183–190.

„Architektoniczno-rzeźbiarskie dzieło Falconiego w Lublinie (Kaplica Św. Krzyża przy kościele dominikanów)”, *Biuletyn Historii Sztuki* 24, nr 1 (1962), s. 27–43.

„Turobińsko-zamojski murator Jan Wolff oraz jego dzieła na Lubelszczyźnie”, *Biuletyn Historii Sztuki* 24, nr 1 (1962), s. 123–127.

- „Jaroszewicz Jan”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 11, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1964), s. 11–12.
- „Longhena in Polonia: la chiesa dei Filippini di Gostyn”, *Arte Veneta* 26 (1972), s. 340–362 [współautor Elena Bassi].
- „Lenartowicz Wojciech”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 17, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1972), s. 43.
- „Link Jan Michał”, w *Polski słownik biograficzny*, t. 17, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1972), s. 373–374.
- „Gocman Błażej”, w: *Słownik artystów polskich i w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 2, red. Jolanta Maurin-Białostocka (Wrocław: Ossolineum, 1975), s. 376–377.
- „Wille w Polsce w XVI i pierwszej połowie XVII stulecia”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 11, z. 4 (1976), s. 277–318.
- „Dzieło Baltazara Longheny w Polsce: kościół Filipinów w Gostyniu”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 23, z. 1-2 (1978), s. 3–38, il. 37, [współautor Elena Bassi].
- „Kościół ormiański w Zamościu z XVII wieku”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 25, z. 3-4 (1980), s. 215–232.
- „Dole i niedole inżyniera Andrea dell’Aqua w służbie Tomasza Zamoyskiego”, *Konserwatorska Teka Zamojska* (1987), s. 19–24.
- „Mosca Giovanni Maria”, w: *The Dictionary of Art*, red. Jane Turner, t. 22 (London: Macmillan, 1996), s. 167–168.
- „Michałowicz Jan”, w: *The Dictionary of Art*, red. Jane Turner, t. 21 (London: Macmillan, 1996), s. 425.
- „Gucci Santi”, w: *The Dictionary of Art*, red. Jane Turner, t. 13 (London: Macmillan, 1996), s. 773–774.
- „Blocke Willem van den”, w: *The Dictionary of Art*, red. Jane Turner, t. 4 (London: Macmillan, 1996), s. 146–147.
- „Blocke Abraham van den”, w: *The Dictionary of Art*, red. Jane Turner, t. 4 (London: Macmillan, 1996), s. 147.
- „Renesansowy dwór w Borucinie. Odtworzenie układu według kontraktu”, w: *Festina lente. Prace ofiarowane Andrzejowi Fischingerowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. Magdalena Piwocka, Dariusz Nowacki (Kraków: Stowarzyszenie Historyków Sztuki. Oddział Krakowski, Zamek Królewski na Wawelu, 1998), s. 79–84, il. 1.
- „Ołtarz perspektywiczny w Budślawiu i jego włoska geneza”, w: *Artes atque humaniora. Studia Stanisłao Mossakowski sexagenario dicata*, red. Andrzej Rottermund et al. (Warszawa: IS PAN, 1998), s. 257–269.
- „Medaliony na pałacu Suchorabskich-Radziwiłłów w Lublinie i ich pierwowzory graficzne”, w: *Studia nad sztuką renesansu i baroku*, t. 4, red. Jerzy Lilejko (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2000), s. 7–57.
- Старожытны алтар. Перспектывны алтар і яго італьянскае паходжанне*, тлум. III. Ламака, А. Рунёва (Будслаў: Нацыянальны Санктуарый Маці Божай Будслаўскай, 2001), ss. 24.
- „Pałac Jana III w Kukizowie. Piotr Beber czy Augustyn Locci?”, w: *Arx Felicitatis. Księga ku czci Profesora Andrzeja Rottermunda w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, red. Juliusz A. Chrościcki et al. (Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Warszawa, 2001), s. 183–189.
- „Santi Gucci w służbie Firlejów w Janowcu”, w: *III Janowieckie spotkania historyczne*, red. Andrzej Szymanek (Janowiec: Tow. Przyjaciół Janowca, 2001), s. 113–144, il. 18.
- „Link Jan Michał”, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 10 (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2004), szp. 1090–1091.
- „Longhena Baldassare, Longhi (Longo) włoska rodzina architektów”, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 10, (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2004), szp. 1354–1355.
- „Główów. Zagadka planu pierwszego miasta renesansowego w Polsce”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 57, z. 4 (2012), s. 39–55.

IX. Traktaty i wzorniki w okresie baroku i rokoka

- „Andrea Pozzo a późny barok w Polsce. Cz. I. Traktat i ołtarze”, *Biuletyn Historii Sztuki* 37, nr 2 (1975), s. 162–178, il. 22.
- „Andrea Pozzo a późny barok w Polsce. Cz. II. Freski sklepienne”, *Biuletyn Historii Sztuki* 37, nr 4 (1975), s. 335–350, il. 23.
- „Andrea Pozzo e il tardo Barocco in Polonia”, w: *Barocco fra Italia e Polonia*, red. Jan Ślaski, (Warszawa: PWN, 1977), s. 111–129, il. 15.
- „Pierwowzór dla polichromii późnobarokowych w Łosiuwie i Łęczycy”, *Rocznik Historii Sztuki* 17 (1988), s. 331–336, il. 4.
- „Ołtarze w Tyczynie a wzory Pozza”, w: *Podług nieba i zwyczaju polskiego. Studia z historii architektury, sztuki i kultury ofiarowane Adamowi Miłobędzkiemu*, red. Zbigniew Bania (Warszawa: PWN, 1988), s. 353–365.
- „Les modèles français dans l'art polonais à l'époque du rococo”, *Polish Art Studies* 14 (1992), s. 45–58, il. 12.
- „Guarino Guarini a późnobarokowa architektura w Polsce”, *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych. Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie* 40, nr 1 (1996), s. 140–142.
- „La fortuna di Andrea Pozzo in Polonia. Altari e finte cupole”, w: *Andrea Pozzo*, red. Alberta Battisti (Milano-Trento: Luni, 1996), s. 441–451. il. nlb 15.
- „Guarino Guarini a późnobarokowa architektura w Polsce i na Litwie”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 42, z. 3 (1997), s. 179–201, il. 39.
- „Porządek salomonowy w polskiej architekturze nowożytnej”, w: *Nobile claret opus. Studia z dziejów sztuki dedykowane Mieczysławowi Zlatowi*, red. Lech Kalinowski, Stanisław Mossakowski, Zofia Ostrowska-Kęłbowska (Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1998), s. 225–236, il. 10.
- „Vincenzo Scamozziego związki z Polską”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 43, z. 1-2 (1998), s. 147–160.
- „Znaczenie wzorów Montany dla architektury barokowej w Polsce i na Litwie” [streszczenie]. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych. Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie* 43, nr 1 (1999), s. 190–191.
- „Znaczenie wzorów Giovanniego Battisty Montano dla architektury barokowej w Polsce i na Litwie”, *Biuletyn Historii Sztuki* 42, nr 1-2 (2000), s. 9–49, il. 56.
- „Traktat o ogrodach Tomasza Antoniego Zamoyskiego z 1750 roku”, *Biuletyn Historii Sztuki* 43, nr 1-4 (2001), s. 175–192, il. 24.
- „I legami di Vincenzo Scamozzi con la Polonia”, *Barocco. Storia – Letteratura – Arte*, numero speciale (2005), s. 105–136.

X. Promotorzy i fundatorzy w XVIII wieku

- „Polski Hortensjusz w Cucułowcach”, w: *Necessitas et ars. Studia staropolskie dedykowane Profesorowi Januszowi Pelcowi*, t. 2, red. Barbara Otwinowska (Warszawa: Semper, 1993), s. 153–163.
- „Hieronima Floriana Radziwiłła stosunek do sztuki i artystów”, w: *Kultura artystyczna Wielkiego Księstwa Litewskiego w epoce baroku*, red. Jerzy Kowalczyk (Warszawa: Instytut Kultury, 1995), s. 27–42.
- „Zwierzyńce i zabawy myśliwskie Hieronima Floriana ks. Radziwiłła”, w: *Łowiectwo w tradycji i kulturze. Międzynarodowe sympozjum, Pułtusk '94* (Warszawa: Wydawnictwo „Łowiec Polski”, 1995), s. 115–118.
- „L'arte nella vita delle corti magnatizie in Polonia all'epoca tardobarocca”, w: *Théâtre, Musique et Arts dans les Cours Européennes de la Renaissance et du Baroque, actes du congrès international, Varsovie, 23-28 septembre 1996*, red. Kazimierz Sabik (Varsovie: Université de Varsovie, Faculté des Lettres Modernes, 1997), s. 589–602, il. 4.
- „Działania dworu królewskiego Wettinów w wymianie kulturalnej i artystycznej polsko-saskiej”, *Barok. Historia – Literatura – Sztuka* 7, nr 2 (14) (2000), s. 171–192, il. 5.
- „Zainteresowanie i działalność architektoniczna ordynatów Zamoyskich w XVIII wieku”, w: *Ziemiań-*

stwo na Lubelszczyźnie, t. 2, red. Róża Maliszewska (Kozłówka: Muzeum Zamoyskich w Kozłówce, 2003), s. 87–111.

„Die Bedeutung des Wettinischen Königshofes für den kulturellen und künstlerischen Austausch – Po-

len in Sachsen, Sachsen in Polen”, w: *Personalunionen von Sachsen – Polen 1697–1763 und Hannover-England 1714–1837. Ein Vergleich*, red. Rex Rexheuser (Wiesbaden: Harrassowitz, 2005), s. 201–219.

XI. Architektura i architekci w XVIII w.

„Artyści w Puławach w XVIII wieku (w świetle ksiąg metrykalnych parafii Włostowice)”, *Biuletyn Historii Sztuki* 4, nr 3-4 (1959), s. 211–234 [współautor Tadeusz. S. Jaroszewski].

„Architekci Zamoyskich w XVIII wieku”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki*, 4, z. 3-4 (1959), s. 211–234.

„Kawe Jerzy de”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 12, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1966), s. 243–244.

„Kolumbani (Columbani) Jan”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 13, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1967), s. 325.

„Lenartowicz Wojciech”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 17, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1972), s. 43.

„August II i architekci warszawscy”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 20, z. 1 (1988), s. 3–18.

„Pierre Ricaud de Tirregaille – architekt ogrodów i pałaców”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 33, z. 4 (1988), s. 299–318.

„August II. und die Warschauer Architekten”, w: *Matthäus Daniel Pöppelmann 1662–1736 und die Architektur der Zeit Augustes des Starken*, red. Kurt Milde (Dresden: Verlag der Kunst, 1991), s. 452–463.

„Między Krakowem i Warszawą. Uwagi o Bażance, Bayu i Placidim”, w: *Sztuka baroku. Materiały sesji naukowej ku czci śp. Profesorów Adama Bochnaka i Józefa Lepiarczyka zorganizowanej przez krakow-*

ski oddział Stowarzyszenia Historyków Sztuki i Instytut Historii Sztuki UJ, Kraków, 8–9 czerwca 1990 roku, red. Marcin Fabiański, Kazimierz Kuczman (Kraków: Wydawnictwo Klubu Inteligencji Katolickiej, 1991), s. 77–91.

„Russel Tomasz”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 33, red. Emanuel Rostworowski (Wrocław: Ossolineum, 1991), s. 146–147.

„Nauczanie architektury w Wielkim Księstwie Litewskim w okresie nowożytnym”, w: *Studia z historii architektury i urbanistyki poświęcone Profesorowi Józefowi Tomaszowi Frazikowi*, red. Kazimierz Kuśnierz, Zdzisława Tołłoczko (Kraków: Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, 1999), s. 141–152. Wersja litewska: „Architektūros mokymas naujaisiais amžiais Lietuvoj Didžiojoje Kunigaikštysteje”, w: *Acta Academiae Artium Vilnensis* 21 (2001), s. 199–206. Wersja białoruska: „Дойлідская школа ў Вялікім княстве Літоўскім (XVI–XVIII ст.)”, *Спадчына* 2001 nr 5-6, s. 104–120.

„Jan Jerzy Knackfuss – ogrodnik Radziwiłłów w Ołyce”, w: *Hortus vitae. Księga pamiątkowa dedykowana Andrzejowi Michałowskiemu*, red. Marian Arszczyński, Andrzej Michałowski (Warszawa: Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu – Narodowa Instytucja Kultury, 2001), s. 131–133.

„Ferrari Pompeo”, w: *Allgemeines Künstlerlexikon. Die Bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, t. 10 (München-Leipzig: Saur, 2003), s. 562–563

Sztuka polska, t. 5: *Późny barok, rokoko, klasycyzm (XVIII wiek)* (Warszawa: Arkady 2016), ss. 640 [współautorstwo i redakcja].

XII. Nurty i kierunki w architekturze późnobarokowej

„Latynizacja i okcydentalizacja architektury grecko-katolickiej w XVIII wieku”, *Biuletyn Historii Sztuki* 42, nr 3-4 (1980), s. 347–364. Wersja francuska: „Latinisation et occidentalisation de l’architecture

greco-catholique en Pologne au XVIIIe siècle”, *Polish Art Studies* 5 (1984), s. 11–31. Przedruk: w: *Западноевропейски барок и византијски свет. Зборник радова међународног научног скупа*

одржаног од 10. до 13. октобра, red. Дејан Медаковић (Београд: САНУ, 1991), s. 37–41.

„L’antichità nell’arte tardobarocca in Polonia”, w: *Eredità classica in Italia e Polonia*, red. Joanna Hübner-Wojciechowska (Wrocław: Ossolineum, 1992), s. 201–213, il. 20.

„Les modèles français dans l’art polonais à l’époque du rococo”, *Polish Art Studies* 14 (1992), s. 45–58.

„L’Europe Centrale, region artistique à l’époque du baroque tardif”, w: *Régions, régionalisme et conscience régionale fase a l’intégration européenne*, red. Jerzy Wyrozumski (Kraków: Centre International de la Culture, 1993), s. 91–103.

„Nurt klasyczny w polskiej sztuce późnobarokowej”, w: *Klasycyzm i klasycyzmy. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Warszawa, listopad 1991* (Warszawa: PWN, 1994), s. 97–120.

„Rola Rzymu w późnobarokowej architekturze polskiej”, *Rocznik Historii Sztuki* 20 (1994), s. 215–308.

„Główne problemy badań nad architekturą późnobarokową w Koronie i na Litwie”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 40, z. 3-4 (1995), s. 175–213.

Il ruolo di Roma nell’architettura polacca del tardo barocco (Varsavia-Roma: Accademia polacca delle scienze, Biblioteca e centro di studi a Roma, 1996), ss. 114.

„Architektura i urbanistyka epoki saskiej”, w: *Pod jedną koroną. Kultura i sztuka w czasach unii polsko-saskiej* [Katalog wystawy]. (Warszawa: Zamek Królewski w Warszawie, 1997), s. 169–172. Wersja niemiecka: „Königliche Baukunst in Sachsen und Polen. Architektur und Städtebau”, w: *Unter einer Krone. Kunst und Kultur der sächsisch-polnischen Union* (Leipzig: Edition Leipzig, 1997), s. 390–393.

„The Significance of Bohemia and Moravia for late-Baroque Architecture in Poland”, *Biuletyn Historii Sztuki* 64, nr 1-4 (2002), s. 97–151.

XIII. Późnobarokowa architektura sakralna w Koronie

„W sprawie barokowej plastyki Lubelszczyzny”, *Przegląd Artystyczny*, nr 6 (1953), s. 72 [dotyczy dzieł rzeźbiarza Jana Mauchera w kościele dominikanów w Krasnobrodzie z lat 1774–1778].

„Kościoł w Biskupicach Lubelskich”, *Biuletyn Historii Sztuki* 18, nr 1 (1956), s. 145–149.

„Regestr wydatków na budowę kościoła w Biskupicach (1711–1733)”, *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* 5, nr 3-4 [dodatkowy] (1957), s. 720–844, ryc. 12, [współautor Józefa Zawadzka].

„Prace rzeźbiarskie Macieja Polejowskiego w Sandomierskiem i na Lubelszczyźnie”, *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu* 11 (1957), s. 123–127.

„Kaplica Zamojskich w Stróży”, *Biuletyn Historii Sztuki* 21, nr 2 (1959), s. 125–126.

„Kilka uwag o grupie późnobarokowych kolumnowych fasad kościelnych w Polsce”, *Biuletyn Historii Sztuki* 21, nr 3-4 (1959), s. 384–390 [współautor Tadeusz S. Jaroszewski].

„Sebastian Zeisel w Puławach i jego lubelskie dzieła (Z badań nad rzeźbą Lubelszczyzny w XVIII wie-

ku)”, *Biuletyn Historii Sztuki* 23, nr 3 (1961), s. 300–303.

„Dzieła Macieja Polejowskiego w Ziemi Sandomierskiej”, *Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego* 6 (1970), s. 187–237.

„Ze studiów nad geografią lwowskiej rzeźby rokokowej”, w: *Rokoko. Studia nad sztuką I. połowy XVIII w. Materiały sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki zorganizowanej wspólnie z Muzeum Śląskim we Wrocławiu* (Warszawa: PWN, 1970), s. 199–217, il. 17.

„Zamojskie zamówienie u złotników wrocławskich w okresie rokoka”, *Roczniki Sztuki Śląskiej* 13 (1983), s. 107–115.

„Architektura sakralna między Wisłą a Bugiem w okresie późnego baroku”, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, t. 6: *Między Wschodem i Zachodem*, cz. 3: *Kultura artystyczna*, red. Tadeusz Chrzanowski (Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 1992), s. 37–118, il. 64.

„Polejowski i Filewicz – mistrzowie lwowskiego rokoka w Ziemi Chełmskiej”, *Kamena*, nr 3-4 (1993), s. 31–33.

„Elementy Świątyni Salomona w kościołach nowożytnych w Polsce”, w: *Jerozolima w kulturze europejskiej*, red. Piotr Paszkiewicz, Tadeusz Zadrozny (Warszawa: Instytut Sztuki PAN, 1997), s. 395–406.

„Późnobarokowy architektoniczny zespół kościelny w Tyczynie”, w: *Z dziejów Tyczyna i regionu*, red.

Alojzy Zielecki (Tyczyn: Zarząd Miasta i Gminy, 1998), s. 329–354.

„Przemiany wystroju wnętrza kolegiaty sandomierskiej w okresie rokoka”, *Zeszyty Sandomierskie* 9 (1999), s. 50–59.

XIV. Późnobarokowa architektura sakralna na Rusi Koronnej

„Uwagi o kościele i klasztorze trynitarzy w Łucku. (Na marginesie artykułu B.W. Kołosoka)”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 34, z. 3-4 (1989), s. 193–203.

„Kierunki w późnobarokowej architekturze sakralnej na Wołyniu”, w: *Sztuka Kresów Wschodnich*, t. 1, red. Jan K. Ostrowski (Kraków: Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki UJ, 1994), s. 7–38.

„Kościoły późnobarokowe w diecezji kamienieckiej”, w: *Sztuka Kresów Wschodnich*, t. 2, red. Jan K. Ostrowski (Kraków: Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki UJ, 1996), s. 85–125, il. 35.

„Пізньобароківі костели Кам'янецької дієцезії”, *Архітектурна спадщина України* 4 (1997), s. 59–72.

„Późnobarokowe kościoły i klasztory diecezji kijowskiej i dekanatu braclawskiego”, w: *Sztuka Kresów Wschodnich*, t. 3, red. Jan K. Ostrowski (Kraków: Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki UJ, 1998), s. 19–68.

„Z badań nad dziełami architektury sakralnej Jana de Witte”, w: *Sztuka pogranicza Rzeczypospolitej*

w okresie nowożytnym od XVI do XVIII wieku. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki Warszawa, październik 1997, red. Andrzej J. Baranowski (Warszawa: Arx Regia, 1998), s. 327–352.

„Klasztor kapucynów w Zbrzyziu”, w: *Pasterz i twierdza. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Olszańskiemu ordynariuszowi diecezji w Kamieńcu Podolskim*, red. Józef Wołczański (Kraków-Kamieniec Podolski: Wydaw. Bł. Jakuba Strzeżmie Archidiecezji Lwowskiej Ob. Łac, 2001), s. 83–89, il. 4.

„Świątynie i klasztory późnobarokowe w archidiecezji lwowskiej”, *Rocznik Historii Sztuki* 27 (2003), s. 167–297.

Świątynie późnobarokowe na Kresach. Kościoły w diecezjach na Rusi Koronnej, (Warszawa: IS PAN, Przemyskie Centrum Kultury i Nauki, 2005), ss. 510, il. 300.

„Польські дослідження українського сакрального мистецтва”, w: *Українсько-Польські Культурні Взаємини* (Київ: Інститут Мистецтвознавства, Фольклористики та Етнології Ім. М. Т. Рильського НАН України, 2008), s. 3–22.

XV. Późnobarokowa architektura sakralna w Wielkim Księstwie Litewskim

„Późnobarokowa architektura Wilna i jej europejskie związki”, *Biuletyn Historii Sztuki* 55, nr 2-3 (1993), s. 169–197.

„Vilniaus velovojo baroko architektura ir jos europietikięji ryiai”, *Menotyra*, nr 2, (1995), s. 65–82.

„Ołtarze wileńskie w badaniach Piotra Bohdziewicza”, *Przegląd Wschodni* 7, z. 4 (28) (2001), s. 1095–1127.

„Barocke Sakralbauten in Wilna”, w: *Barocke Sakralarchitektur in Wilna. Verfall und Erneuerung*,

red. Andrea Langer, Dietmar Popp (Marburg: Herder-Institut 2002), s. 23–41.

„Badania Piotra Bohdziewicza nad późnobarokową architekturą wileńską”, w: *Litwa i Polska: dziedzictwo sztuki sakralnej*, red. Wojciech Boberski, Małgorzata Omilanowska (Warszawa: DiG, 2003), s. 9–30.

„Świątynie barokowe w Wilnie”, w: *Wileńska architektura sakralna doby baroku. Dewastacja i restauracja. Fotografie – Kęstutis Stoškus*, red. Andrea Langer, Dietmar Popp; red. wersji polskiej Jakub

Sito, Wojciech Boberski, Piotr Jamski (Marburg: Herder-Institut; Warszawa: Instytut Sztuki PAN, 2005), s. 15–36.

„Wileńskie ołtarze późnobarokowe”, *Biuletyn Historii Sztuki* 73, nr 3-4 (2011), s. 359–370.

XVI. Pałace i dwory barokowe

„Sala teatralna w pałacu w Łabuniach”, *Pamiętnik Teatralny* 7, z. 3-4 (1958), s. 457–459.

„Rezydencje późnobarokowe na Wołyniu”, *Przeгляд Wschodni* 4, z. 1 (13) (1997), s. 25–73.

„Układ krzyżowo-korytarzowy pałaców barokowych w Polsce i jego geneza”, *Biuletyn Historii Sztuki* 31, nr 4 (1969), s. 437–442.

„Przybytek chwały rodu Radziwiłłów na zamku w Żółkwi”, w: *Kultura staropolska – kultura europejska. Prace ofiarowane Januszowi Tazbirowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin* (Warszawa: Semper, 1997), s. 411–424. Wersja ukraińska: „Святиня слави роду Радзивиллів у замку в Жовкві”, w: *Історична, мистецька, архітектурна спадщина Жовкви. Проблеми охорони, реставрації, використання. Збірник матеріалів українсько-польського науково-практичного семінару* (Жовква-Львів, 1998), s. 106–113.

„Goût français po warszawsku. Warszawskie pałace rokokowe na planie Ricaud de Tirregaille’a”, *Architektura* 31, nr 1-2 (1977), s. 53–59.

„Wędrowka po pałacach rokokowych z panem Ricaud”, w: *Jesteśmy w Warszawie. Miasto dawne i nowe*, t. 1 (Warszawa: PIW, 1981), s. 99–114.

„Pałace i dwory późnobarokowe w mieście sejmowym Grodnie”, w: *Sztuka ziem wschodnich Rzeczypospolitej XVI–XVIII w.*, red. Jerzy Lileyko (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2000), s. 451–486, il. 17.

„Projekty Leopolda Szlegiela rezydencji Chodkiewiczów w Młynowie z końca XVIII wieku”, *Biuletyn Historii Sztuki* 53, nr 1-2 (1991), s. 53–68.

„Пізньобароківі магнатські резиденції на Волині та Львівщині”, w: *Українське барокко та європейський контекст*, red. Олександр Федорук (Київ: Наукова думка, 1991), s. 50–63, przyp. s. 233–235.

„Zaczarowany pałac w Różańcu”, w: *Ocalić dla przyszłości. Studia ofiarowane Profesorowi Ryszardowi Brykowskiemu*, red. Piotr Paszkiewicz, Grażyna Ruszczyk (Warszawa: IS PAN, 2003), s. 25–28.

„Franciszka Placidiego projekt pałacu Chodkiewiczów”, w: *Sarmatia semper viva. Zbiór studiów ofiarowany przez przyjaciół prof. drowi Tadeuszowi Chrzanowskiemu*, red. Jerzy Baranowski (Warszawa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki, 1993), s. 219–225.

„Rezydencje późnobarokowe na Wołyniu. Piźnobarokowe rezydencje na Wołyniu”, *Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne / Замосцько-волинські Музейні Зовууну II*, Zamość 2004, s. 91–138 (wersja polska, II wyd.).

XVII. Ośrodki miejskie w XVIII w.

„Puławy. Zarys historyczny rozwoju przestrzennego”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 2, z. 3 (1957), s. 217–234, ryc. 58 [współautor Tadeusz S. Jaroszewski].

„Sztuka Zamościa w okresie rokoka”, *Rocznik Zamojski* 1 (1984) [wyd. 1987], s. 175–196.

„Osiemnastowieczna farfurnia w Zwierzyńcu”, *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* 6, nr 4 (1958), s. 649–651.

„Dwie stolice – Drezno i Warszawa”, w: *Pod jedną koroną. Kultura i sztuka w czasach unii polsko-saskiej* [Katalog wystawy]. (Warszawa: Zamek Królewski w Warszawie, 1997), s. 37–41. Wersja niemiecka: „Die zwei Hauptstädte Dresden und Warschau”, w: *Unter einer Krone. Kunst und Kultur der sächsisch-polnischen Union* (Leipzig: Edition Leipzig, 1997) s. 79–81.

„Architektura Zamościa w okresie rokoka”, w: *Zamość miasto idealne*, red. Jerzy Kowalczyk (Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, 1980), s. 121–141.

„Późnobarokowe ratusze w Rzeczypospolitej. Tradycja i innowacje”, w: *Ratusz w miastach północnej Europy*, red. Stanisław Latour (Gdańsk: Nadbałtyckie Centrum Kultury, 1997), s. 175–193.

„La place «royale» et la statue équestre du prince Hieronim Florian Radziwiłł à Biała”, w: *Studien zur barocken Gartenskulptur*, red. Konstanty Kalinowski (Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1999), s. 191–201.

XVIII. Ochrona i konserwacja zabytków (najważniejsze pozycje)

„Powołanie i działalność Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości z perspektywy siedemdziesięciu lat”, *Ochrona Zabytków* 32, nr 2 (1978), s. 99–103.

„Drzewa a ochrona historycznego krajobrazu w mieście”, *Ochrona Zabytków* 49, nr 2 (1996), s. 195–202.

„Z doświadczeń konsultanta konserwatorskiego w diecezji lubelskiej”, w: *Ars sacra et restauratio*, red. Jerzy Kowalczyk (Warszawa: Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, 1992), s. 129–147.

„Rysunki architektoniczne twierdzy Zamość w archiwum moskiewskim”, *Sprawozdania z posiedzeń Komisji Naukowych. Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie* 38, nr 1 (1994), s. 142–144.

„Wprowadzenie do zagadnienia wspólnego dziedzictwa kulturowego”, w: *Ochrona wspólnego dziedzictwa kulturowego*, red. Jerzy Kowalczyk (Warszawa: Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, 1993), s. 9–14.

Kazimierza Stronczyńskiego opisy i widoki zabytków w Królestwie Polskim (1844–1855), t. 1–5 (Warszawa: Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Biblioteka Uniwersytecka – Gabinet Rycin, 2009–2014) [współautorstwo i redakcja wszystkich tomów; współautorzy: Robert Kunkel, Karol Guttmejer, Wojciech Szymański, Wojciech Boberski, Jadwiga Teodorowicz-Czerepińska, Marta Topińska, Przemysław Wątroba, Elżbieta Wielogłowska].

„Rekonstrukcja zabytków architektury w Zamościu”, *Ochrona Zabytków* 46, nr 3 (1993), s. 210–222.

„Jana Zachwatowicza badania i prace konserwatorskie w Zamościu”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 38, z. 3-4 (1993), s. 255–263.

XIX. Zamosciana popularno-naukowe (najważniejsze książki)

Zamość. Przewodnik (Warszawa, Wyd. „Sport i Turystyka”, 1975), ss. 176, rys. 28 nlb., planów 12 nlb. (Zamojskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk). Wydania uzupełnione i poprawione: Warszawa: Wyd. „Sport i Turystyka”, 1977, ss. 190, il. 46 nlb., pla-

nów 16 nlb.; Zamość, Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej, 1995, ss. 190, rys. 48 nlb., planów 11 nlb. [aktualizacja Izabela Winiewicz i Andrzej Urbański].

XX. Promowanie kadr naukowych

Magisteria

Konrad Ajewski (1976), Teresa Maria Stepnowska (1976), Andrzej Zalewski (1977), Stanisława Rudnik (1978), Anna Małgorzata Walkiewicz (1978), Bożena Wierzbicka (1978), Ilona Zatorska (1978), Grażyna Fremi-Labuda (1979), Marta Jankowska (1979), Jadwiga Maisner-Mioduszyńska (1979), Anna Radźwicka-Milczewska (1980), Kazimierz Sztarbałło (1980), Barbara Sitek (1980).

(1994), Marianna Banacka (1995), Konrad Ajewski (1996), Wiktor Łyjak (2002), Birüte Rūta Vitkauskienė (2005), Irina Ławrowska (2006), Andrzej Kusztelski (2007), Marcin Zgliński (2007).

Recenzje prac doktorskich

Doktoraty

Teresa Żurawska (1982), Bożena Wierzbicka (1989), Jan Golonka (1992), Tadeusz Bernatowicz

Jan Pruszyński (1975), Katarzyna Mikocka-Rachubowa (1980), Izabela Rejduch-Samkowa (1981), Maria Stahr (1983), Kazimierz Głowacki (1984), Robert Kunkel (1984), Wanda Karkucińska (1986), Mieczysław Morka (1987), Agnieszka Bender (1990), Ireneusz Jan Kamiński (1992), Ryszard Mączczyński (1993), Piotr Krasny (1994), Andrzej Betlej

(1994), Jerzy Gorzelik (1999), Małgorzata Wyrzykowska (2001), Józef Skrabski (2005), Piotr Kondraciuk (2005), Tadeusz Łopatkiewicz (2006), Arkadiusz Wojtyła (2006).

Recenzje rozpraw habilitacyjnych

Jerzy Banach (1982), Bohdan Rymaszewski (1989), Henryk Dziurla (1990), Marcin Fabiański (1995), Wanda Mossakowska (1996), Ireneusz Jan Kamiński (2001), Irena Rolska-Boruch (2003), Piotr Krasny (2004).

Oceny dorobku na profesury

Stanisław Mossakowski (1987), Eugeniusz Iwanoyko (1987), Marek Kwiatkowski (1988), Jan Ostrowski (1991), Ryszard Brykowski (1993), Jerzy Lileyko (1994), Ryszard Knapiński (2000), Jan Wrabec (2002).

Opinia na profesury uniwersyteckie

Zbigniew Bania (1996), Jan Harasimowicz (1997), Stanisław Kobiela (2000), Krystyna Moisan (2005).

Opracował Wojciech Boberski

**Zgodnie z zasadami obowiązującymi Redakcję
„Biuletynu Historii Sztuki”
wyłącznie odpowiedzialność za przestrzeganie praw autorskich
odnośnie materiału ilustracyjnego ponoszą Autorzy.**

